

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНИ и све остале земље у ЈЕВРОПУ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногора“ на Цетиње, а може се и картом упутицом или поштом у Котор. Дописи ишау се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме поштата се.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 24 априла.

О анархистама и Равашолу не престаје се говорити. Равашол је био пред судом и осуђен је на насилне радње за цијелога живота. Нови закон, што је законодавно француско тијело донијело противу анархистичких покушаја, није се могао у овом случају противу Равашола примјенити, јер је злочинство, за које је оптуженик одговарао, било почињено прије истога закона. Али је злочинство такво, да се већ и по постојећем закону могао злочинац на смрт осудити. Ипак су поротници признали у корист несрећника неке у блажавајуће околности, и тијем су га спасли од смрти, коју је државно одвјетништво тражило. Отуда повика на поротнике да нијесу савјесно вршили дужност грађана републике, да их је страх било од анархистичке освете Равашола гњотини предати. За то се глас чуо, да се уведе у Француској обсадно стање, да се стане на пут анархистичким покушајима, који су сву западну Јевропу престравили.

Но та вика на поротнике није основана. Прије него ће Равашол пред суд изаћи, његови другови су подметнули динамит у гостионицу, гдје је био злочинац ухваћен, да га освете и да престраше поротнике од освете. Па су ипак поротници савладали Равашола на вјечиту насилну раду. Међутим, Равашол ваља да изађе пред суд још за убиства што је починио разбојнички на једнога старца и на двије жене, да их опљачка и он ту не може избјећи гњотини, — па што је требовало тако поротнике осуђивати што нијесу за прост покушај убиства Равашола смрти предали?

Та повика само иде у корист оне штампе, што војује противу Француске, представљајући је слабом и непоузданом — и то ће би требало да ни за час забораве пезини пријатељи.

Међутим ово зло, што пријети јевронском друштвеном животу, имало је већ и добријех последица. Први маја по новом календару прошао је ове године мирно! Овај дан социјалисти — радници славе као свој празник, и до сада сваке године бивало је све више нереди при овој прослави, крв се грађанска пролијевала, тамнице су се напуњале, те су је владе са страхом и нужнијем припремама дочекивале. Особито се ове године, посред анархистичких покушаја, стрепило од првога маја. Кад баш посред тијех покушаја први маја мирно пролази!

Социјалисти који у главноме теже, да се стане на пут капиталистима да нагомилavaju плодове труда радничкога, дочим радници мршвањем надницама не могу ни да прехране своје фамилије — дакле опет теже к усавршавању друштвенога реда и живота — очевидно овим су хтјели своју ствар сачувати, и доказати да нема она ништа опћег са ствари анархиста. И без сумње, они су овим мудријем својим држањем социјалистичкој ствари више користили неголи свијем демонстрацијама прошлијех година.

Послије анархистичког терора одма долази унутрашње стање у Бугарској. То стање се од прилике схваћа тек по некијем дјелима бугарских власника, што прелазе границе бугарске. Пошто јуриш противу Русије, због смрти Волковићеве није имао успјеха

другога него, да још више компромитира бугарске власнике пред Јевропом: изненада, књаз кобурни оставља регенство Стамбулову а он путује преко Беча пут Италије!

На нападај новинарски на Русију због смрти Волковићеве петроградско „Н. Времија“ овако мирно одговара: „Инглешки, аустријски и бугарски листови настављају распостирати лажне вјести о предаји нашијем властима бугарина Шишманова, кога софијски власници сматрају ако не убицом, а оно моралијем кривцем смрти бугарског агента у Цариграду. Из поузданог извора ми смо у стању шведете саопћити. На испиту, послје смрти дра Волковића, неки Христо пазначио је бугарина Шишманова, чиповника наше поште у Цариграду, као особу, којој су била познати сви копци завјере. Шишманов је одма био аретиран, предан нашем консулу да се затвори, и за тијем био под истрагом турскије власти. Пошто је његова невност потпуно доказана, Шишманов је био пуштен на слододу, сагласијем турскијех власти. Није чуда да Шишманов иза тога није желио више живјети у Цариграду, те је без икакве препреке отпутовао у Русију“.

Сад се открила завјера у Рунчуку, која је била намјенила коју бомбу и противу живота султана! Ако ни овим бугарска влада не успије у Цариграду противу Русије, — вели пропично прашка „Полигик“ — онда већ не знамо што би могло Султана опаметити!

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Загребачке „Nar. Novine“ пишу:

Јучер обављена је у Бечу узносита свечаност. На тргу унутрашњег града „Am Hof“, на којем стоји ц. и кр. ратно министарство, подигнут је добровољнијема, под протекторатом Њег. цес. и кр. висости надвојводе Албрехта, понајвише у војничким круговима сакупљеним даровима, од кипара Зумбука умјетнички израђена споменик покојном маршалу Радецком, који је Његово ц. и кр. ап. Величанство уз велику славу јучер разкрило. Уз војску и депутације ветеранах, који су под Радецким војевали, присуствовали су томе свечаном чину и угарски министри. Угарска краљва левича није ни те згоде могла пропустити, а да се јавно не бламира. Она је наше интерпелацијом у сабору хтјела да учествовање угарске владе код те свечаности запријечи, а зашто? Зато, што је покојни маршал војевао против настојања талијанскога народа за државним уједињењем, које је Угарској године 1848 и 1849 ишло у прилог. Угарска краљва левича држала је дакле, да је и јучерашњу бечку свечаност морала схватити с политичкога становишта. Од овога назора не може доиста бити ништа безумнијег. Не посредни политички циљ, за који је маршал Радечки пролијао крв на талијанским пољанама, није постигнут. Славне његове победе нијесу запријечиле, да Ломбардија и Млетачка припаду краљевини Италији. Прву одступила је Аустрија усљед својих несдаћа код Магенте и Солсерина г. 1859, другу г. 1866 усљед своје побједи код Кустопа. Је ли се, према томе, мисао, да се маршал Радецом данас подигне споменик, икако могла родити из разлога политичких? Кад би споменик маршала Радечкога могао бити икаквом политичком демонстрацијом, била би она наперена само против уједињеној краљевини Италији, а и то не може да буде, док се је наша монархија са својим сусједом искрено и коначно измирила, док она ревидирацију изгубљених покрајина нема ни на крају намети, док она данас стоји с Италијом у поузданом пријатељском савезу.

Него, ако славне победе маршала Радечкога г. 1848 и 1849 и нијесу могле изван тек за десетак година зауставити дјело државнога уједињења Италије, у своје вријеме имале су оне ипак знамениту по-

литичку важност. Није се онда радило само о Ломбардији и Млетачкој, осим управ о обстанку стародавње хабсбуршке монархије. Послије сјајних побједа Радецких код св. Луције, Маренга, Кустопа и Новаре, сијевао му је Грлларзер оду, у којој се каже: „У Твојем табору је Аустрија; ми смо рушевини“. И заиста, да Радечки тада није сардинске војске потукао, Аустрија била би постала рушевином. Угарска буна могла је то г. 1848 и 1849 жолети. Но да се је то тада догодило, ко зна, не би ли управ била Угарска, која би то данас морала највише жалити.

Радечки био је у ратној повјести по само наше монархије, него свега свијета управ фономалан појав. У 83. години човјек правилно већ није способан ни за какв ни тјелосни ни душевни рад, а у том добу он је, јашући свога „вранца“, на којег су га дакако са стубама морали дизати, још као младих, на талијанским пољанама славно једну побједу за другом, па у каквим још тенским, невољним околностима. Виктор Емануел, притискиваше га војском, два пута јачом од његове. Ломбардија и Млетачка бијаше сва побуњена. Довоз хране и оружја из Аустрије бијаше му спријечен. На појачање својих сила није Радечки могао мислити, док се је на другој радило о том, да се савлада талијанском једнако онасан устанак у Угарској. Но старина Радечки није ни на час клонуо духом. Што је сила имао, знао је он на одлучном мјесту прикупити и мудро употрежити. Песимиста какав је био, он се је на одбрану приправио био много прије, него што је сардински краљ навјестио рат. Снеобичним војководским даром снајајући пронајавост и јасну, одлучну вољу, Радечки се је на талијанској војни користио искуством, које је, као шеф генералнога штаба сједињених војска, постигао у раду од г. 1813 до 1815 против највећег војководи новијег времена, Наполеона I. Радечки био је онај, који је тада својим савјетом одлучио, да савезне војске пријеђу Рајну и ударе на Париз, којему се дакле поглавито има у заслугу уписати коначни пораз Наполеона I. Да су краљ Алберто и наш ђедник му Виктор Емануел располагали само половицом Радецких талената, да они, у својем оптимизму, нијесу свој поход против Аустрије сматрали прстом војничком шетњом, старац Радечки морао би био њиховој премоћи подлећи. Но то управ повишује Радечку славу. То управ увршћује њега у ред највећих војководи, што их је имала наша монархија.

Биоградски „Дневни Лист“ пише:

Између многих чемерних гласова, који нам стижу из Старе Србије и Македоније, па и других крајева, стиже нам ових дана и једна радосна вјест.

Свети Синод и мудри патриарх Неофит, увиђајући од какве је користи за Хришћане на балканском трополу да службу Божију у цркви слушају и моле се на своме језику, донио је свети канон да се у будућу у Скопљу и скопљској епархији служи служба Војва и врше сви црквени обреди на словенском језику. Ово је први знак материнске љубави свете васеленске цркве, која указује својој кћери српској цркви, и ова ће ту љубав умјети достојно одијешити и поштовати, трудети се да и већу љубав и милост код исте заслужи.

Дакле, први корак нашега посланика г. Грујића, учињен у корист срп. цркве, увјенчан је успјехом. Мудрост новог патриара узвисила је се над сићушним интересима, и интерес цркве Христове и православља претегао је све друге лично и националне интересе. Његова Светост васпонски патриарх кир Неофит греде путем мудрости којим су ишли његови старији претходници патр. Герман и други. Ови су у XIII виј., којег је православља на истоку претела највећа опасност, утаномили српску архиепископију која је етапа на браник противу панских легиона, који појурше са запада на исток противу православља. И данас је православље исто тако, ако још није и горе, у опасности. И мудри св. оци васпонског синода увиђајући то ријешили су се, да се послуже оним истим средствима и оружјем, којим су се и њихови славни претходници у времену опасности по православље послужили. И сваки пријатељ православља зарадоваће се овако њиховој одлучи, и још ће им напред честитати успех. У борби овој треба употребити све сваге

које правосл. цркви стоје на расположењу. Јединство и слогу црквених представника треба што пре вазобновити, те да се буду што јачији и снажнији противу општег непријатеља, који нам погубијом пријети.

За сада овај први успјех нашега посланика и милост наше матере св. васпонске цркве приближевамо и од свег срца благодаримо св. оцима, а на по се патриарху кир Неофиту, честитајући и г. Сави Грујићу на успјеху, у жељи да и даље буде срећан у подухвима својим.

Биоград. „Тргов. Гласник“ пише:

Ужички посланик г. прота Милић Бурић поднио је у овогодишњој скупштинској сједници предлог о трасирању нове жељезнице, која би везивала Ужице, евантуално границу, са Крагујевцом, односно са нашом главном жељезничком линијом. Предлог је колико умјестан толико и важан, па за то се је о њему и поведла ријеч у јавности, а нарочито у „Трговинском гласнику“ (бр. 31.) и „Малим Новинама“. Прије него што почнем да говорим о овој новој траси и његовој корисности, морам изјавити, да се потпуно слажем са изложеним гледиштем у „Трговинском Гласнику“ а за то има и основних побуда.

Кад има да се остварује нека нова установа или у живот приводи нека ново предузеће, највећа се пажња обраћа корисности те установе по само друштво, у коме се покреће, па онда и о њеном рентабилитету. Исто то важи и за подизање какве нове жељезничке пруге. Оно свака жељезница има поред овог и још једно државно гледиште а то војничко или што се обично каже стратегијско. Кад се за ову ново жељезничку трасу узима у обзир економско трговачко и стратегијско гледиште, опет ће нам изаћи рачун, да је боље ту пругу провести мјесто од Чачка са Крагујевца па Г. Милановац, Тополу и Кусадак. Кад би та пруга ишла на Г. Милановац и просјецала циљу Руднички округ, па ухватила крагујевачку Јасеницу то избила код Кусадка или Паланке у смедерску Јасеницу, она би пролазила једним од најроднијих крајева наше отаџбине; па не то, него би отворила краћи пут за производе ужичког округа а дала полета богатој рудоконији на Рудничку, Венчану и Орашачким брдима, која сад стоји једино због тешких и скуних комуникација. Ино говорећи од колике би важности била ова пруга по Буковичку висјељу воду и подизање ово бање, држимо да би се много лакше и јефтиније извршила преко Аранђеловца и веза са ваљевским округом и Колабаром и тим појачали извозни резервоари за нашу спољну трговину.

Са грађевинарског гледишта, или кад би водили рачуна само о утрошку за нову пругу до Ужица, онда је свакако пробитачнији пут и јефтиније грађење, кад се веже за Крагујевца. Али држава се не смије руководити толиком цијеном грађења колико цијеном одржавања једне жељезничке пруге. Ако би ова траса на Крагујевца била краћа па и јефтинија за извођење, она би била скупља за експлоатацију, кад се води рачун о извозу из тих крајева а у правцу престолнице као нашег трговинског центра. Даклем мора се тражити краћи пут за саобраћај, јер у томе је рентабилитет жељезнице и помоћ трговине. Шта ли су урадили Мадари док нијесу везали најкраћом пругом Фијуму за Биоград, ма да су имали готових веза и сигурних путева!

Стратегијско гледиште налаже да се једна погранична тачка, као Ужице, веже за војнички центар, или наш арсенал у Крагујевцу и то гледиште колико је тешко на кантару са војничког гледишта, можда није са политичког; и ми држимо да је претежнија краћа веза са престолницом српском, нарочито онда, кад се мисли да ова пруга изађе на Јадранско море, да нас приближи нашој посестрими Црној Гори и српским земљама у Ново Пазарском сандуку. Па баш да нешто претеже обзир везивања са Крагујевцом због убојне спреме, онда је и то јефтиније, да се веже та нова пруга код Милановца за Крагујевца, искључиво за војне циљеве, него да се овим војним смјеровима жртвује економски, трговачки и политички значај пруге, која би ишла на Тополу и Кусадак од Г. Милановца.

Поводом тијем, што су грађани задружених америчких држава послали

невољницама у Русији два велика параброда жита „Правитељ Вјесник“ дошло је интересантан чланак, који доказује да грађани велике сјевеоро-америчке републике већ одавно гаје искрене пријатељске осјећаје према Русији. Ево тога чланка у изводу:

Тако је 1842. године једно посебно изасланство из Америке дошло као дар цару Николи Павловићу један жир са раста под којим почива Вашингтон. На завоју у којем је био тај жир, стајао је овакав натпис: „Овај жир убран са раста под којим ладом почива неумрли Вашингтон као доказ највећег поштовања подносио на дар Његовом Величанству Цару руском — Американци“. Цар Никола је тај жир својом руком завадио исте године у Петерхофу и кад је из жира нарастао грм, прибила је на њ једна таблица са реченим натписом. После смрти цара Николе Американци сваке године полажу под тај раст једну цолаћу котарицу напуњену цвијећом. Кад је после смрти цара Николе јевропска штампа почела осуђивати његову политику, амерички листови узели су узаштиту цара Николе. Тако је њујоршки лист „Putnam Monthly“ 1855 год. рекао о цару Николи ово: „У Цјелој Русији није било искренијег родољуба од цара Николе. Он је, може се рећи, обожаван своју земљу. Све мисли и осјећаје своје посветио је он народном моралу, самодржави и народности руској. Челичном чврстоћом свога карактера, вулканском силом својих душевних способности, цар Никола је рушио све што је противно било његовом убјеђењу. Он је био у правом смислу ријечи само држац и цар.“ За вријеме кримског рата кад је пола Јевропе војевало против Русије, а остале јевропске државе посматрале равнодушно ту толику борбу, многе вароши у друштвеним америчким државама изјављивале су отворено своје симпатије према Русији, те су у Русији многи мислили да ће Америка притећи Русији у помоћ својом флотом. За вријеме грађанског рата у Америци (1861—1864) Американци су се уверили колико је руски народ одушевљен за њихову слободу. 1863 г. руска флота дошла је у луке задружених држава. Обје државе увериле су се тада, да су оне природни савезници. У Америци а нарочито у Њу Јорку сматрали су руску флоту као доказ, да је Русија пријатељски наклоњена и да потпомаже сјевеоро државе у борбу за слободу. 1866 год. после атентата на цара Александра II, парламент задружених америчких држава послао је цару по једном нарочитом изасланству своју честитку. Вођ изасланства помоћник државног секретара министарства моришарне Фокс поздравно је цара Александра у петерхофском дворцу овим ријечима: „Господару! Ријешисе које има част саопштити Вашем Величанству, израз је цијелог народа. То је једно срце из којег говоре милиони уста. Многбројне везе које већ одавно спајају велику царевину на Истоку и велику републику на Западу, увећало је и учврстило трајно пријатељство царске владе према вашој републици. Пуне љубави и пријатељства ријечи, што их је Ваше Величанство не давно управило вашингтонској влади, за навјек су записале у срца захвалног народа. Испуњен најдубљом захвалношћу доносимо Вашем Величанству и цијелом руском народу Ваше неизмјерне државе

наше искрене честитке, што је рука пророковица отклонила од Вашег Величанства једну несрећу, која је изазвала наше искрено саучење. Та несрећа коју је божанска доброта отклонила од Вашег Величанства, подељена нас на дубоки бол, који је недавно обузео сва поштена срца у вашој отаџбини, кад смо изненада изгубили нашег поглавара, нашег управитеља, нашег оца. (Ове ријечи односе се на убиство председника Здружених америчких држава Никола. Ур.) Благодаримо Богу, што је од сличног бола сачувао наше пријатеље и савезнике — руски народ. Нека свемогући отац свију народа и свију владаоца заштити и благослови живот, што да је очувао за срећу човјечанства и на славу његовог светог имена!“ — Сјутра дан цар Александар II са престољонашљедником садашњим царем Александром III, са члановима владајућег дома, у многобројној пратњи посетио је америчанску ескадру која је ово изасланство у Петроград допратила. По том су Американцима у част приређене многобројне сјајне свечаности у Петерхофу, Петрограду, Москви и у Нижнем Новгороду.

ВИШЊЕГРАДСКИ.

(Из „Новог Листва“.)

У посљедњим бројевима укуине штампе тројног савеза, на чак и у извјешају дијелу инглеског штампе, дигао се урнебес, све радосно клицаше, како је моћни руски министар Вишњеградски пао, како је оборен.

У овој дреци предјачили су разни берзански органи, те подале службе чивутске новчарске аристократије, која је нарочито огорчена на Вишњеградског, јер је Вишњеградски познат као ревносан потпомагач акције, којој је крајња циљ да руско друштво опрости од јевропских народних шивања.

Ова немоћна блебетала јеврејска, тако су далеко отишла у својој бјесомучности, да су напослетку изијели не само да је Вишњеградски пао у немилост код цара; да је са свог положаја отпуштен, — него да је још и поболов, на чак и погубио.

То бјеше посљедње измахивање репом те краткорене козе јеврејске, на свог моћног противника, ком ни са које стране не могаше ни близу прећи, још мање да му могаше нахулити; да је Вишњеградски погубио изијети је у подлој намери, да се тим начином унесе забуну у масу његових поштовача и помагача на његовом тешком задатку, на преустројству руских финансија и на реуливању још хиљадама споредних питања, која сва укупно служе напретку и благостању православног Русије а томе и њеним државним финансијама.

И Вишњеградски радећи на том послу до данас је врло много успео. И ови његови успјеси управо и јесу повод овим крајностима којих се његови противници латише да му нахуле.

Вишњеградски је као министар финансија Русији, тако рећи спасао од катастрофе, чије би посљеднице биле од недогледне штете по њи узвишени задатак као заштитнице Славенства. Он је, чим је на данашњи положај дошао, прво разјурно своје данашње противнике, чивутске капиталисте који Русију већ имање у својим замкама. Даље је унио у владајуће кругове једнодушност, коју ови поддаци на

разне начине поткопавашу у свом интересу. Овим тога пречетило је управни апарат и управни начин уједино саставио је и тиме је пресекао многе злоупотребе. Сав пак свој напорни али благословени рад, Вишњеградски је крунисао својом побједом, коју је умјео извојевати руском државном кредит у борби са чивутском финансијском аристократијом и ако је у тој борби издано потпомагаху и извјесне јевропске велике силе, противнице Русије и цијелокупног Славенства.

Ова побједна уродила је даљим значајним успјесима. Француска се коначно риближила и своју судбину везала са судбином Русије, — остала је њен политички и финансијски савезник.

Овај посљедњи савез засвједочен је посљедњим великим руским зајмом у Паризу, који је необично успео, а преко свих ујурми чивутске новч. аристократије и њихових подстрекача у тројном савезу; на и ако је поврх тога камата тог зајма само 3%. У кратко речено: Вишњеградски је за кратко вријеме много постигао; његов је рад омогућио да сјевеоро државни приходи за 100 милиона мањи бити, то тек Вишњеградски није крив, ниш се то могло чиме предупредити и избјећи.

Што је пак посљедња перодика, за неко вријеме ограничила му напредак, што се ове године на помоћ пострадалих крајева морало издати на 300 милиона рубаља; што ће поврх тога овогодишњи државни приходи за 100 милиона мањи бити, то тек Вишњеградски није крив, ниш се то могло чиме предупредити и избјећи.

И ове немиле појаве не само да умањују значај Вишњеградских успјеха, него га на против подижу; они су као створени да се свако увјери о правом значају мудро вођене финансијске политике.

Русија, као што видимо, подноси овај прилично осјетан удар без да се усељде њега улијеће у треста нових неприлика. Огромни издаци и замашни мањак у приходу остају без икаквих значајних посљедница. И овај изненадни расход као и изненадни приход учињен је и прегорен, а без да су то обоје осјетиле неке државне потребе на другој страни; поред њих све је и сва подмирено, што је у пространој и великој Русији подмирити требало.

Није ли то колосалан успјех? Кад су се у јавности појавиле прве вијести неродиче у Русији, њих је штампана тројног савеза и јеврејских новчара не само бодисала црним бојама него што је црnilо, којим се, буди Бог с нама, слика, него су се њима чак и послужили као осномом за своја прорицања: о финансијској катастрофи, која неуминовно мораше да наступи у Русији.

Међутим, та цијела дрека свршила се тим, што је руска влада из земље изјурнула неколико хиљада бесавјесних чивутских житарских шпекуланата и забранила извоз хране, као да се данас освједочило; ова посљедња мјера бјеше скоро и сувишна. У Русији је толико још хране нагомилано, да не би било тешке оскудице за храну, да је све још 10 мјесеци до нове хране! Поврх тога, о финансијској катастрофи ни спомена.

Овај факт је послужило као најјаснији доказ о бесавјесности и подлости тих вајних преставника јавности с једне стране. С друге стране он је посвједочио дубаку увиђавност француског народа, који се овом вином, тих чивутских клеветуша не

даде помести и оманути, кад оно на њему бјеше да се одлучи: да ли да своје злато повјери Русији, којој се то све прорицаше и наговјештиваше.

Французи се не тргнуше, не повјероваше, тим гласовима, већ своје пријатељство дјелом испунише. Русију добрим обавезаше, и у лаж утјераше ове клеветуше које почеше да трубе, како је Француска повчана пијача подлегла упливу лондонске куће Ротшилда, која захтјеваше, да се Русија прво измири са Јеврејима, да их се мање, и т. д.

Та штампана већаше тада, како је Русија тек тада осјетила моћни ударац капитализма, али за мало, па богме они и сви њихови патрони осјетише ударац вјешто смисљеног рада Вишњеградског, који је оличен у сјајном успјеху париског зајма и осталим, доведе израђеним већ успјесима.

Држимо да је све што је доведе речено довољно, па да се свако довије, шта је управо главни смјер оних грозних вијести што се по штампани тројног савеза и берзанцима чивутских берза сваки час протурјују, међу које спадају и посљедње вијести о руском министру финансија Вишњеградском.

Вишњеградски ниш је са свог положаја пао, ниш је оборио а најмање погубио. Немоћ његових противника доводи њих догле, да се даљају овакових сретања која свједоче бан њихову умну не нормалност и душевни поганлук.

Вишњеградски је грозничав и путује на кратко вријеме на југ, дазанови здравље и снагу, да узможе на свом мјесту играти братској Русији на славу, а на смрт некрштени врагов!

ДОПИСИ.

Подгорица, 15 априла 1892 год. — (Наше пјевачко друштво „Бранко“.) — Ево ме опет да вам се јавим. Него, овај пут вам долазим са добром вијешћу, са маслиновом границом, као обиљежјем мира, љубави, наде и напретка.

Било је прилика кад сам се оружао оштрим бичем, те шибало немарност и неуредност, али не за то што ми је мило шибати, него што сам налазио да треба тако чипати, јер други начини не помагаху. Да: и горки лијекови морају се врло често уопотребљавати ради успјешног лијечења болести.

Али да приједем на ствар. Добра и радосна вијест коју вам овим доносим та је: у нас је основано и већ коначно конституисано и утврђено пјевачко друштво! А што нас амо још више весели, што нам осјећаје поноса буди и уздиже, то је што је ово прво и једино до сада такво друштво у Црној Гори. Држим да имамо и право поносити се! Вели се: „сваки је почетак тежак!“ а ми ево сломисмо ту тешкоћу основавши прво црногорско пјевачко друштво, дајући тим и браћи по друштво наших варошњама лијеп примјер свијести прегаланства и родољубивог пожртвовања.

Ограничићу се на саме хронологије биљешке о постању и развоју тога друштва. Већ од пазал неколико година датира се у нас мисао о његовом остварењу. Познато вам је да сам и ја у једном допису свршетком прошле године дао израза тој замисли. Усло-

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЗАСТУПНИЦИ ЈЕВРОПСКИХ ДРЖАВА

У НЕКАДАШЊЕМ

Цариграду

историјски преглед

В. Теплова.

(Превод с рускога.)

(Наставак.)

Пророк Мухамед имао је више застава, али се за најглавнију држала црна застава од драке од камиле, која није била ништа друго, него некадашња завјеса, којом се затварало улазак у собе Аине, најмилије жене пророкове. Сами Мухамед назвао је, како говоре, ову заставу Еукабом, и то, како мисле, по имену неке тигре, која лети брже од свију тигри, које су у природи познате. Ова је застава названа доцније Санцаки-шериф (свештена застава) и прелазила је свакомо од четири прва калифа; од њих су је нашћедили Омајиди, а од њих је, из Дамаска, пријешла Абасидима, највише у Багдад, а послје у Каир и кад је потоњи Абасидски калиф, Мухамед XII, уступило турскоме султану сва своја првосвештеничка права и све калифске реликвије. Санцаки-шериф обложен је другом заставом, коју је особито употребљивао калиф Омар, и завијен је са још четрдесет свилених завоја, а све је то умотано у особити завој од велене свите. Међу завојима уметнут је још и коран, који је Омар својом руком писао и сребрним кључ од

Табле и то онај кључ, који је шериф од Мека подио Султану I као знак признања његових врлина и калифство. Цијела застава дугачка је око 12 стопа, а свршује се једном сребрном ветроурачлом јабуком, у којој се налази коран маленог формата, што га је својом руком преписао калиф Осман. Ова се застава чувала у Дамаску и тек је 1595 године, за вријеме султана Мурата III, пренесена у Јеропу и чува се у Сарају, а по се у посједу само онда, ако је ту војеку увео у бој или сам султан, или бар велики везир. У овим случајевима напредвали су за Санцаки-шериф предивни шатор, сами пак застава припуцала се сребрним претепима за катаршиске од црног дрвета, које се право забавало у земљу. По свршетку сваког ратовања, кад се војека разилазила по зимским становама, застава су обично скидали с катаршиса и заклањавали у богато украшени ковчежић, који је био налазе на онај, што се у њему застава чувала у султановом двоју. Ово заклањавље заставе у ковчежић вршено је с великим церемонијама, читале су се молитве, а у кадионицама су димили драгоцијни мириси од дрвета алое. 1)

Пошто се Санцаки-шериф показује народу само у вријеме рата, ово показивање учини свагда на муслимане велики утисак, — мјесто обичне побожности коју муслимане осјећају према свему, што их потсећа на пророка, наступало је сада узбуђење и ентузијазам. Сви су тада жељели да стану под сјенком свештене заставе и да иду да се боре против непријатеља вјере и отаџбине. И доиста више пута је присуство ове заставе расцалало такав фа-

1) Tableau général de l'empire ottoman, par d'Ohsson. I. 264.

патизам у народу, да су турци чинили чуда од јунаштва.

По да се повратимо прекинутој причи.

И ако је Бронар знао да је хришћанима забрањено гледати пророкову заставу и да нијесу смјели излазити по оцима улицама, по којима је шила свечана процесија, опет је он, на љубопитетва, пошао 27 марта 1769 године заједно са женом и са четири кћери, да гледа ту процесiju иза решетке у дућану једнога бербара, у кварталу Топ-Капу. Дознао се да су они ту и свијетина, фанатизирана узвицима улема и омира, који су викали: „убијајте Гауре, или ће ваша лица потамњети у дан Страшнога суда“ — напала је на кућу, у којој је био интернуција и на све хришћанске куће у томе кварту. Дућани су били разграбљени, више од стотину људи убијено, око хиљаду људи рањено, а интернуција и његова фамилија извукли су на улицу: алине су им побуцали, жену и кћери нукли су за косе и све су их избиле готово на мртво. Са великом је муком полиција истргла Бронара и његову фамилију из рука раздражене свијетине и под коњицом одвела у Перу.

Кроз два дана Бронар је имао опростајну аудијенцу код великога везира, али ни рјешше није проговорито о увреди која му је учињена. Порта, дирнута оваквим поступком, послала је Бронару на дар шубу од самура, која је вриједила 2.000 пјестра, а његовој жени наикит од исто толике вриједности. 1)

Кад се турска влада овако понашала према иностранним заступницима, који су представљали јевропске државе, онда није трудно замислити, како су се турци пона-

шавали према драгоманима иностранних посланства, који су се тада бирали, као што се готово и данас бирају, између тамошњих, мјесних становника.

Знаста су турски љетописци пресупи прича о свакојакм мучењу тих драгомана. Турски чиновници или су их били, или шибали канџијама, или набјјали на колац, или су им кидали главе — прости шамари и тамница није се за њих сматрало као увреда.

Године 1515, за владе Мурата III, венецијански драгоман био је тољагама ишћеран из сједице Дивана, а драгоман францускога посланства, Жан Баптист, спасао је живот једино тијем што се потурчио.

За вријеме рата Турске са Венецијом год. 1649, први венецијански драгоман, Грило, био је објешен у своме званичном обједу.

За вријеме Мурата IV, француски драгоман Валтазар био је, год. 1632, жив натаснут на колац, у присуству самога султана. Друга два француска драгомана били су кажњени смрћу — Пјер је удављан 1617 год., а други је објешен 1634 год., са самур-капом на глави, за вријеме свађе турске владе са графом Маршвилем.

Године 1715, први драгоман венецијанскога посланства, Навон (Jean Navon), био је објешен само за то, што се у једноме приватном писму, кога су му турци ухватили, дотакао политике. 1)

Природно је, да су шпекулативне трговачке циљели, које је непрестано Јевропа имала у виду у својим дипломатским одно-

1) Kambier. XVI. 208.

ви за такво друштво kod нас i ako najesu cja-
ни, свакојакo су му омогућивали оснивање.

Тако је пролазило вријеме. Младеж је с нестрпљивом погледала на старије, да ови почну... А док су они у философској нерјешљивости; размишљању и сумњичењу још непокретно стајали, бурна младићска крв је узаврела — „Ко разгађе у нас не погађе!“ — знали су они; занос и жар их је одушевио, прегоше и остварише давно-желену мисао своју, основаше пјевачко друштво! То је било назад 1½ мјесеца дана. У почетку су се тек провизорно сложили, без правила и управе; само што су редовно и заједнички учили. Тада је и број чланова био много мањи. Кад се је видјело да друштво врло лијепо напредује и да има све услове, који му омогућавају скромно одржање на и напредовање, ријешилише — пошље 1 мјесеца — о сталном утврђењу истог, те се одреди и одбор, који је саставио правила за друштво. То је било сада о Ускресу. Истом приликом друштво је намислило узети за се и име, те је за кума изабрало једног свог пријатеља, који се овдје не бави. Денешу, коју је друштво том приликом од њега добило исписујем вам овђе ради тога, што је са бурним одобравањем и одушевљењем саслушана. Она гласа:

Нек вас љубав неже, добра срећа води,
А испуна груди родољубље жарко;
Бог да! у свесрпској пјеваји слободи,
Под именом дичним, под именом „Бранко!“ —
Тако и би! Друштво је једногласно примило то име, тим прије што и оно сматра Бранка Радичевића за потомка Зете; а и оно је основано, ево у главној вароши те старе и славне српске покрајине. Мислим, да је при избору имена и кум друштвени узео то у обзир. Тако је постало и утврдило се наше друштво „Бранко.“ А од тада се и број чланова све већма умножава. Благодарени трудољубљу и одушевљењу, млади пјевачи су већ до Ускреса научили нотално летургију те су тог дана у нашој цркви својим лијепо пјевањем зачинили величанственост свете православне службе ускрене. Као прва појава друштва на јавном попришту његово пјевање тога дана испало је заиста сјајно. Чиниоцима им је и грађанство најугледније честитало и хвалило. То их је још више обрадовало; и удило им само поуздања. Ја вам не могу ријечима изразити ону марљивост и вољу са којом сви у друштву раде. Снага нам је слаба, материјално нијесмо најбоље; али смо дужни и чинићемо све што нам је могуће за унапређење, усавршење и ојачање друштва; не смијемо и нећемо поустати, ни клонати! Тешкоће су пред нама, али су ту и борци у потпуној слози и свијести, дошљедни свог свијетлог и дичног позива, да им изађу на поприште.

Не могу пропустити а да и на овом мјесту не дадем израза оним срдачним осјећајима благодарности, према учитељу друштвеном, честитом брату Чеху, г. Ф. Вимеру, који са правим братским одушевљењем и пожртвовањем улаже свој труд у обучавању пјевача, тек да успјех — колико од њега зависи — буде што бољи. И досадашњи, који се је познао на ускршњем пјевању, у првом реду служи њему на част. Заиста, у том погледу, ми можемо и унапријед са најбољом вјером погледати у напредак нашег друштва, док оно стоји под руковођењем вриједног г. Вимера.... Ето то сам вам имао писати одовуда. Надам се да сте овога пута задовољни са

мном, односно са вишећу коју вам доносим и која служи као живи примјер просвјетно-друштвеног напретка нашег.

Гојко.

Књижевност, умјетност и просвјета.

Свечана музикална академија.

У очи рођен-дана Н. В. Књагинје Милене била је у Зетскоме Дому музикална академија, коју је приредио г. Толингер са овим програмом:

I. Дио: 1.) Д. Јенко: „Богови сиди“ Соло-квартет. Пјевају: Г. Г. Ф. Јерговић, Фр. Вимер, М. Мартиновић, Б. Поваковић и Ш. Огњеновић. 2.) Голтерман: „Кантатена“, б) Понер: „Гавота“. Свира на виолончелу г. Р. Толингер уз гласовирску пратњу г. Фр. Вимера. 3.) „Српски звуци“. На виолини и виолончелу свирају: Г. Г. Фр. Вимер и Р. Толингер.

II. Дио: Одломак из једне „музикално драматичне сцене“, у којој су стихови од проф. Филипа Ј. Ковачевића. Особе: I-ви војник П. Кривокапић, ученик IV. разреда. 2-ти војник Т. Базовић, ученик II. разреда. Стражар М. Лакичевић, IV. разреда. Сердар Милија господин Ш. Огњеновић. Сердар Пиро Господин М. Мартиновић. Мали Пиро П. Мартиновић, ученик I. разреда. Мали Јово Ј. Вукотић, ученик I. разреда. Мали Милија С. Брадановић, ученик I. разреда. Мали Раде Ђ. Јакшић, ученик I. разреда. Збор војника, ученици II, III и IV. разреда гимназије Збор дјечака ученици I. разреда гимназије. Збива се у логору црногорском. Између I-вог и II-ог дијела распореда одмор од 15 минута.

О вјештини г. Толингера на виолончелу било би излишно говорити: он је одавно добио име правог виртуоза на овоме инструменту. Г. Толингер морао је уз пратњу г. Вимера обје своје тачке поповити, да задовољи раздрагану публику, која га је бурним аплаудирањем наградила.

Него нас је задивило, како су ученици наше гимназије извршили онај „Одломак из једне музикално-драматичне сцене“, како је ову своју нову композицију назвао г. Толингер.

Ова се сцена збива у логору црногорскоме, и по томе већ се може унапријед знати, да у њој хорови превлађују. И ове хорове су наши гимназистички тако извели на позорници, да морамо честитати њиховоме вриједном учитељу дивни успјех труда и способности његове, а радовати се и поносити, гледајући, како напредују наши ђаци у пјевању, које толико облагорађује народе.

Г. г. Широ Огњеновић и Мило Мартиновић, први бас други генер. своје улоге су извршили на потпуно задовољство, управо као какви оперни пјевачи.

Забаву су ову извојили почастити својим присуством Њихове Свјетлости Књаз Нашљедник Данило, Књагинице Јелена и Ана, и Књажевић Мирко. У

небу, тако и жене, које живе међу мирсима и молитвом, као благодјелница створења, омоћана слатким дахом мириса, узносе људе к небесноме жилишту. Султан Ибраим мислио је готово исто тако као пророк — више свега на свијату он је волио жене, мирисе и скупоцјене које.

Да би што прије стигла у Цариград скупоцјена ткања и мириси, шиљали су им на сустрек лаке бригантине с вилуцима, на пошто би са бродови узели ствари, које су за харем потребите, хитали су, да се што прије врате у Стамбол. По пошто су свиуци хитали да што прије стигну и угоде султанијама, обично су одлагали да плате робу, док јевропски бродови стигну у цариградско пристаниште. Због овога су се догађали чести неспоразуми и бродови су тешко могли да наплате рачуне за одишену робу. Од овога су понавјаше страдали енглески трговци.

Енглески посланик, сер Бендис, видјели да све тужбе, које су за то давале турским министрима, остају без пошљедница, договори се с послаником француским и холандским и ријешил се, да потражи правду код самога султана.

На истоку, роб, који је желио обратити на себе пажњу султанову и принудити га да послуша његову жалбу на неправду од чиновника, могао се послужити само са два начина. Један је начин био, да чека тренутак, кад султан изази из двора, па да изађе пред њим у кунтошу од хартије, — то је значило, да је његова жалба тако велика, да би њом могао исписати сву хартију, од које је кунтош направљен и опет би хартије нестало; други је начин

1) Memoires sur l' Ambassade de France en Turquie, et le comte de Saint-Priest, 301.

дворској ложи још се видно г. Војвода Петар Вукотић.

Дипломатска ложа била је пуна: а цијела кућа била је и препуна.

(Књижевни оглас.) Од како је изишао позив на упис на ЦВЈЕТАРСТВО или позивавање и његау цвијећа, добивам испрестано молбе и препоруке од пријатеља цвијећа и лијене књижевности, да дјело што опширније напишем, што већма идустрјуем и рок упису продужим.

Ја драговољно сјелујем том позиву, јер је ово новина у нашој књижевности: написаву дјело опширније но што сам мислио и идустроваћу га са више од 300 мајсторски израђених слика.

Изјављујући ово, примјећујем, да се и цијена дјелу према томе повисити мора, а колика ће она бити, то не могу у напред одредити, јер ће то зависити од израде слика; али ће свакојакo и они ученици и ученице свију завода без разлике — с ове и с оне стране Саве и Дунава — који се буду пријавили до конца мјесеца априла о. г., добити књигу у половину продајне цијене, а доцније, кад књига из штампне изађе, нијоме се испод одређене продајне цијене неће дати.

Молим да се уписници пријављују мени до краја мјесеца априла о. г. — Рок нећу даље продужавати.

Београд, на Цвијети 1892

Д-р Ђорђе Радић.

Управник ратарске школе у пензији.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 24 априла

(22-ги априла,) рођен дан Н. В. Књагинје Милене ове године је прослављен одушевљеније него других година. У очи срећнога дана била је варош искићена заставама и освијетљена, а војничка музика свирала је пред свијетлим Двором, па је обила цијелу варош свирајући веселе марше.

А у „Зетскоме Дому“ била је свечана музикална академија, о којој говоримо на другоме мјесту. — На сами дан последије архијерејске службе у катедралној цркви било је благодарарење. Присутни су били: Н. В. Књаз са својом Свијетлом Дјеном, дипломатско тијело, државни великодостојници, и мноштво народа. — Послије благодарарења пуцали су са табје тонови и ишло се у Свијетли Двор на честитање, која су примала Њихова Височанства. За вријеме честитања пред Двором је музика свирала. — У вечер је био велики дипломатски објед. Преко обједа је такођер пред Двором музика свирала.

(Ђурђев-дан,) кресно име Височанственог нашег Књажевог Дома такођер је свечано прослављено како одавно није. Главари су били похитали из најудаљенијих крајева државе у великом броју. На архијерејској служби у катедралној цркви први пут последије

био, да стано наред пута, куда ће султан проћи и да главни држи запаљену лампу, — то је на симболичком језику неточних народа значило уздахе, што их муке истражу из груди, па се пољу к небу и вапју за освету.

Енглески посланик изабрао је ови потоњи начин, да њим искаже своје незадовољство. Околом четрдесет јевропских једрица, које су се тада налазиле у париградском пристаништу, упутиле су се и разредиле дуж самих зидова султановог двора, који се, као што је познато, налази на самом бријегу Босфора. На највишој катарци свакога брода биле су намјештене чашнице, а у њима запаљена смола и сало. Сви мричари који су били на бродовима јаквали су из свега гласа, зовући султана и изгубили, да су дошли да у негови потраже правду од самога султана.

Ово је средство испало за руком: трговци су саслушали, дуг им је био исплаћен, а последије су се бродови опет повратили натраг у Златни Рог.

И у самом данашњем вијеку морали су инострани дипломати да траже разна вјештачка средства и начине, помоћу којих ће да изврше своје поруке код Турака. Тако н. пр., кад је требало извјестити Порту о јулској револуцији у Паризу, ствар је ишла доста тешко. Најпрвије су неки непријатељи Француза нашли за добро да честитају султану то, што је његова влада била у своје вријеме потоња, која је признала Наполеона Бонапарта за францускога императора, за тиме су се удворице постарали и то, те су ставили султану у главу, да он има стварни значај у доби царских круна у Јевропи.

Да би француски посланици могао са-

болести видјело се Њезпно Височанство Књагинја Милене са Његовијем Височанством и свом својом Свијетлом Дјеном. Послије службе пуцали су са табје тонови и ишло се на честитање у Двор. Његово Височанство Књаз примао је честитања у великој одаклији, а Њезино Височанство Књагинја и Њег. Свјетлост Књаз Нашљедник у великом салону. За вријеме честитања пред Двором је музика свирала. — На подне био је велики објед, на коме су били Његово Високопросвјетителство г. Митрополит Митрофан са вишијема главарима из унутрашности. Његово Височанство Књаз са Н. С. Књазом Нашљедником и Књажевићем Мирком по лијеноме српскоме обичају нијесу сијелили, први докле се није ишло у „Славу Бојку“ а млади Књажеви до свршетка обједа, него су нагледали око трпезе да бисти буду боље служени и да весели буду. — На вечеру су опет били само главари из унутрашности, с којима је Његово Височанство извојило сјећети до 10 сати у корисном разговору.

(Изванредно посланство.) Јутрос је кренуо пут Скадра г. Војвода Божо Петровић, предсједник државног Савјета и министарства и министар унутрашњих дјела, да од стране Н. В. Господара Књаза Николе одврати посјету Његовој Екселенцији Абдул Керим-паши Валији Скадарскоме. У пратњи г. Вожа паоде се г. г. бригадир Јован Поповић Липовал, командир Митар Бошков Мартиновић, први секретар војеног министарства Јанко Вукотић и два перјаника. Посланство је ово јутрос кренуло одма с Ријеке нарочитијем парабродом, и данас је последије подна имало стјћи у Скадар.

(Одликанање.) Предсједник Француске Републике, Г. Карно, изволио је одликовати г. Војводу Вожа Петровића II-јем степеном Почасне Легије Г. Министар гроф Амло од Шају већ је ономадче предао г. Вожу знакове овога високога одликовања.

(Личне вијести.) Пресвијетли Пранбискуп барски Милиновић кренуо је прошлога понедељника пут Рима. — Г. гроф Амло од Шају, министар-резидент француске републике при нашем Двору, приснио је прошлог уторника у нашу средину. — Г. Февзи Ахмет-бег, опуномоћени министар и изванредни посланик царско-отоманске Порте при књажевоком Двору повратио се из Скадра, гдје је био да проведе празнике Бајрама. — Г. Ј. Деноло, вице-консуло аустро-угарски у Бару приснио је на Цетињу у уторак.

владати све тешкоће, требало му је да ради тврдо и енергијно.

Тадашњи посланик, Ђенерал Гилемино (Guillemot), послао је преко свога драгомана пригодно ноту турескоме министру иностраних дјела, и ту се баш разиграла сцена, која је потпуно одговарала обичајима мјеста у коме је разиграна.

Чим је министар дознао какав је садржај тога дипломатског документа, није хтио да га прими. Драгоман, научен дугим искуством, није се ни најмање збунио, него је поставио ноту на Ђилим пред ренс-ефендијом (министром иностраних дјела), говорећи, да би било против обичаја од бити једну ноту и не прочитавши је и да је, најпослије, Порта вољна да одговори на њу како за најбоље нађе. Рекавши то, живо се удаљио из сало, али једва је успео да уђе у своју кућу, кад је један служитељ ренс-ефендије, који га је сусетинце гонио, заукао на вратима, и чим су се врата отворила, служитељ баци злочесту ноту у преобље драгоманова стана и колико је могао брже побјегне натраг.

Кад је посланик дознао што се збило, онда је изјавио, да није намјеран чинити каквих год нових корака односно тога питања, него да ће сам подићи тројојну заставу, па ако се спрам ње не однесу с поштовањем које јој доликјује, онда ће он одма оставити Цариград.

Кад је Порта чула изјаву Ђенерала Гилемина, одма је промијенила своје држање, извинила се за све што се збило, изговарајући се тиме, да она, бајати, са свијем није разумјела, што је баш хтио да каже драгоман францускога посланства.¹⁾

1) Voyage en Orient, par Fontanier, p. 44.

(Свршетак се.)

сима са Туреском, и због којих су посланици просвијетлених држава трпјели разне уредбе, па и ударце, увеличавале презарење Турака према хришћанима.

Заступници јевропских држава, као што смо већ виђели, тражили су више пута у својим пословима посредовање некад од шех-ул-ислама, некад од придворнога астролога, а некад и од саме Порте, као н. пр. Савари де-Брев, замјеници братучед Ланкомов. Кад га је Хенрих IV назначио за посланика у Цариграду, он није могао да наступи своју посланичку дужност ушљед тога, што му је јавно стао на пут његов претходник. Савари де-Брев нашао је за најгодније да потражи помоћ од туреске владе, која је тај час и наредила, да ухвати Ланкома силом и да га затворе у Замак седам куда.¹⁾ По који пут су инострани заступници потраживали и каква год особита средства, само да им послони са Портом изађу за руком.

Једно је од тих средстава тако оригинално, да ћемо допустити себи, да се мало више њим позабавимо.

У вријеме рата са Венецијом, султан Ибраим био је озлојеђен нарочито тиме, што је тај рат сметао јевропским бродовима, да могу пролазити кроз Дарданеле и доносити богате материје, без којих се није могао проћи раскопни султански харем.

Пророк Мухамед имао је обичај да говори, да је сву радост и задовољство Бог метнуо у три ствари — у молитву, у мирисе и у жене. Један пјесник, тумачећи ове ријечи оспивача Ислама, казао је, да као што се молитва и мириси уздижу к

1) Constantinople und der Bosporos, Hammer, p. 156—160. Исти: Histoire de l'empire ottoman, III. 483. IX. 280. XIII. 291.

Пшеница. 15 априла 1892. — Ево вам цијене са ономадашњег пазара:
 Воловај сума 150 кило од 46 ф. до 50 ф. — Урметин 1 и по кило по 13 новч. — Брашно ур. 1 и по кило по 13½ новч. — Пшеница 1 и по кило по 15 н. Јечам 1 и по кило по 12 н. — Кртола 1 и по кило по 3½ н. — Дуван у листу 1 и по кило по 1 ф. 30 н. — Дуван дограм 1 и по кило по 1 ф. 10 н. — Лук (сад) 1 и по кило по 18 н. — Месо суво 1 и по кило по 60 новчића. — Масло 1 и по кило по 1 ф. — Скоруп 1 и по кило по 60 новчића. —

РАЗЛИЧИТО.

(Погреб Владике Арсенија Стојковића.) „Браник“ доноси: У Сентавдреји 7 априла прије подне сахранено свечано свога љубљеног дијецана епископа Арсенија Стојковића. Укова његовога рата стиглоше још јуче амо: епископ Никанор из Темнишара и заступник патријархов архимандрит београдски Платон Телечки. Како је био диван да, слегао се од јутроске силне свине у Сентавдреју, особито Срби сељаци из Помаза, Калаза, Чобанца Бате, Доворе, Чина и Ковина. И Српске општине пеншанска, будимска, сентавдрејска и грчка општине пеншанска изаслаше велике депутације на челу са предсједницима: бароном Федором Николићем, Александром Стојачковићем, Евгеном Думчом и Ђорђем Сацеларом. Од одличнијих људи дођоше још грчки консул Харин у пуној гали, посланик Паја Луна, и брат му веле поседник Веселин Луна, потпресједници епархијских власти Мила Манојловић и Мако Јудајић. Свештенству је био на челу прота Јеремија Мађаревчић, учитељима епархиј. школски референт Стева В. Поповић. Пеншанску јупанију заступао је велики бивезник Бенак и солга Контра. — Тијело покојног епископа Арсенија лежало је балсамовано у дивном сандуку на сред саборне цркве отворено у архијерејском орнату са митром на глави. Лице бјеше покривено црвеним свиленим ваздухом. Око сандука гораху велике воштанице а све то бјеше огрчено цвићем и многим вијенцима. Око сандука стајаху изасланици мјесних корпорација. Црква је била дупком пуна одличног српског и страног свијета. На кору је појло црквени пјевачки кор текелијански под управом коровође Ђене Стојачковића. Цијелом свечаношћу управљао је потпресједник Евген Думча, начелник градски. Ред је био добар, распоред у свему врло лијеп. — Прво је била свечана литургија коју је служио архимандрит Платон Телечки са 14 свештеника. По литургији отпочело је архијерејско општење на коме је чиновјествовао епископ Никанор са 22 свештеника и 2 ђакана. — При крају општења држао је епископ Никанор говор, у коме је изразио страховање и бригу своју да се не угаси ова колијевка српске митрополије; говорио је за тим врло лијепно и речито о животу покојног епископа, о врлинама и необичној снази духа, са које је био као јерарх јединствен и велик. — Прије него што ће почети обнос по вароши, опростио се са љубљеним дијецаном епархијским школским референтом Стеваном В. Поповићем дивном опросташњом ријечи, која је ишла од срца и натјерала многим слушаоцима сузе на очи. — По опростају овом законично свештеници сандук и понесоме га на рукама из цркве појући „Христос воскрес“. Спровод прође кроз епископски двор па отуд улицом на пијаци и отуд крај српске школе опет натраг у саборну цркву. Силан свјет је ишао праћећи свога старог владика до гробнице му. Било је већ скоро два сата по подне кад спустише старца Арсенија у гробницу испод њивона: да борави вјечни сапак уз митрополита Путника и епископа Дионисија.

(Сомнабулизам.) Одавна се за сигурно зна, да су извјесне личности, налазећи се у бесвјесном стању ена, способне чинити оно, што човек чини у нормалном стању кад је будан. Тако на примјер: могу шти, говорити, вршити различне тјелесне покрете у одређеном правцу и т. д. Па како се те личности могу показати у таквом стању само ноћу, то је ово стање и добило назив мјесечарство или сомнабулизам.
 Врло је дуго сомнабулизам био права загонетка за човјечанство. Што служи за основу овом осјећању, какве психичке и физиолошке неправилности имају удјела у сомнабулизму и сомнабула — нико то није знао, докле најпосљедније пошло за руком једном од ревносих слобедника знаменитог Месмјера, Маркизу Писехиру, да пронађе врло важно откриће, а то је, да се сомнабулизам може изазвати и вјештачким путем.
 Ово откриће бјеше први зрачак, који је освјетлио загонетну сферу до сада неопажених психо физиолошких појава.

Ове појаве учиниле су, те су доцнији испитивачи могли произвести сомнабулизмом читав низ опита и посматрања који су нам — и ако не баш тако прецизно објаснили, чиме имамо посла у даном случају.
 Сад пак нема сумње, да и сомнабулизам спада у број оних загонетних појава, што носе општи назив хинотизам. Шарко, један од најзнатији испитивача хинотизма, мисли, да је сомнабулизам нарочита фаза хинотизма — од прилике онаква фаза, као што су летаргија и каталепсија. Бернхајм противник његов је овој грани психо физиолошке држи, да у сомнабулизму виши ступају хинотичног стања. Ма које се класификације држали, морамо у сваком случају признати, да сомнабулистичка стања прате врло чудно вати појаве како у сфери физиолошкој тако и у сфери чисто психичкој.
 С физиолошког гледишта изненађују нас у главном промјено осјећајне перне системе. Те промјене осјећања изгледају готово више но чудновате. С једне стране лица у сомнабулистичком стању лишавају се потпуно осјећања бола: ма какве им мучке чинили — тако можемо их бести иглом, опећи ватром — та лица неће осјећати ништа. С друге стране опет у овакових је лица врло развијен орган слуха, укуса, мириса, мишљања, мишићног опажанја и т. д. Има сомнабула, који могу осјећати готово на десет хвати мирис, за тим могу лако разумјети говор из себе, што је над њима; по мирису могу наћи скривене предмете, који сјудећи по нашем чулу мирис, немају баш никаквог мириса, и т. д. Овом особитом општринем неких чула и објашњава се, по мишљању неких испитивача, способност сомнабула, да могу погађати мисли, јасно распознавати предмете и т. д. Још су чудноватије промјене у душевној сфери сомнабула. Они ништа не знају ни о дотичном мјесту, гдје се налазе око њих. Кад се пробуди сомнабула не зна ништа шта је с њим било; на против за вријеме самог сна често по неки има ванредну општрину напјења. Једном таквом лицу нареди, да испише по диктирању неколико фраза из књиге, при том били су му дали са свим сухо перо и лист чисте бијеле хартије, сомнабула је исписао тако читаву штампану страницу, за тим је са овог његовог листа прочитао све оно, што му је диктирано без погрешке и ако тај лист бјеше са свим чист, пошто у његовом перу не бјеше мастила.
 Воља у оваког лица, кад се налази у сомнабулистичком сну, или готово са свим осуствује, или се јавља скоро потпуно угупена. Самнабула не само да испуњава све што му се нареди него оп гледа, слуша и чује све, што му се говори.
 Благодарни овоме, јавља се могућност да се овим рђави људи користе сомнабулистима за извршење злочина.
 И доиста, у Француској је већ било неколико таквих случајева пред судом, да су окривљени, вршећи овај или онај преступ, налазили се у стању сомнабулистичког сна.
 (Из вишке „Слободе“.)
(Српска општина у Бечу) лијено напредује. У пећљу је имала главну скупштину, у којој је предсједник пуковник Стоић нагласно, да је већи дио новог црквеног уређења довршен, те се још има само сачекати потврда статута од мини старства, па да се црква посвети. За тим је благајник Стова прочитао свој извјештај. За градњу цркве и школе исплаћено је 87.839 фор. те нема терета, а годишњи приход од 3900 фор. бит ће довољно јамство за издржавање пароха, учитеља и црквеника. Пошто је посљидје изградње цркве остало само 567 фор. а одбор је одлучио, да се црква има уредити достојно према пријестолници, сабирали су се дозволом министарства и хрватског бана милодари у ту сврху, те је до сада сабрано преко 26.000 фор. Комачно је предложено предсједнику, да се устроји убошки фонд у српској општини, а он ће се сам за ту намениту сврху најгопније заузети. Бурно клицање дало је израза захвалном прихвати тога предлога. Општина је изразила и предсједнику Стоићу и благајнику Стова за њихово досадашње неуморно настојање најгопније захвалу.
(Нова новчана јединица у Аустро-Угарској) Како бечке новине јављају, већ је свршен чин о регулсању валуте у сусједној нам монархији; а сад се још занимају обоји министри са стилсизрањем законских пројекта који ће подијети још овог љета парламентарима. Из досадашњег споразума види се да је утврђена златна јединица у једној круни која ће да предствља вриједност од 21 динара, или комад од 20 круна раван је 21 динар или 17 немачких марка. Злата ће бити од 10 и од 20 круна, а ситан новац за размјену од 1—5 круна, а овај опет на 100 хелера. Тако ће код наше сусједке у једном да нестане и форината и крајцера а улазе у тегај круне и хелери.
(Са сујецког канала.) Кроз канал

Сујец, ове вратнице између Азије и Африке пролази готова сва трговина и целокупан саобраћај између истока и запада. Године 1890 прошло је кроз Сујец 3389 лађа а тај се број у години 1891 попео на 3711, што је знак да је саобраћај и трговина у толико појачана, између ова два континента. У колико се има ово прописати већем развију трговине и саобраћаја, то се Енглеска користила и највише развила свој саобраћај са истоком, јер је 1890 године прошло само енглеских 2523 бродова, а 1891 прошло је 2905. Тако се може рећи да поглавоту везу са истока чини енглеска својим бродовљем. У 91 години Немачка је била заступљена са 275 бродова, и то са 87 поштанских и 186 трговачких. Остали број долази на друго државе: на Француску, 90 године 170 а 91 — 147; Холандија; 144 — 139; Аустроугарска 55 — 40 Норвешка 41 — 27; Русија 20 — 16 бродова. Као што се види саобраћај са истока код свију држава опао је сам код Инглеске, Немачке и Италије код које се број брдова у 1890 од 87 попео у 1891 на 99. Од ових су 89 поштански два рата.
ТЕЛЕГРАМИ БЕЧКОГ „КОР. БИРА“.
ЛИЈЕЖ. 18 априла. — Синоћ је била експлозија динамита на пјаци св. Петра. Једна је кућа јако нагрђена. Нема никакве људске жртве.
БАРЦЕЛОНА, 18 априла. Ухваћено је неколико анархиста.
РИМ, 18 априла. — До сад је похватано у све 80 анархиста.
ДИЖОН, 18 априла. — Пошљедне ноћи подметнута је бомба меру, али се није запалила.
МАРСИЈА, 18 априла. — Два војника су ухваћена, за које се држи да су у договору с анархистима.
ПАРИЗ, 19 априла. — Похватали су опет неколико анархиста у Марсели, С. Етјену, Лиону и Алажиру.
БЕЧ, 20 априла. — По свима провинцијама Аустро-Угарске први маја прошао је сасвим мирно без икаквог инцидента значајног.
БОЛОЊА, 20 априла. — Ноћу су била неколико аретирања ушљед непознатих нереда.
БАРЦЕЛОНА, 21 априла. — Уапшено је 18 анархиста.
ЛИЈЕЖ, 21 априла. — Биле су двије експлозије без једне жртве. Нашле су се друге бомбе. Велн и страх влада. Похватали су више анархиста.
ПЕТРОГРАД, 22 априла. — Очекује се повратак Царичин с Кавказа од 1 маја до 3.
КАН, 22 априла. — Књаз је Кобуршки приспо.
АТИНА, 22 априла. — Примивши једну депитацију из Епира Трикупис је изјавио, да ће већина у камари бити његове странке.
ЦАРИГРАД, 22 априла. — Започела је расправа противу два тобожња убица Волковића, који ништа не признају.
БИОГРАД, 23 априла. — Министар ратни наредио је, да се наставе радње фортификационе на граници бугарској, и да се сазове народна војска првога позива за 30-дневно вјежбање. Ове мјере нијесу ни мало узнемиравајуће, јер се тиче фортификација одавна започетијех, а војска се сваке године сазивље на вјежбања.
ПЕТРОГРАД, 23 априла. — Царска породица кренуће 9-ог маја пут Конагена. — Житна комисија под предсједништвом Абаса једногласно се изразила у корист допштења да се извози кукуруз и оvas из Риге, Либаве и Ревела.
БЕЧ, 24 априла. — Рајхсрат је одбацио предлог младочега да се стави под отуђбу министар правде.
РИМ, 24 априла. — Камара је одбила са 193 гласа против 185 дневни ред Гримаздов, којим се одобравала изјава Рудинијева. Рудини је изјавио, да ће искати наредбе од краља.

ЛУКСЕНБУРГ, 24 априла. — Полиција ухватила је два анархиста.
ЛИЈЕЖ, 24 априла. — Пошљедње ноћи ухваћена су два а данас три анархиста.
ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.
 Претешком жалости која нас је заде-сила смрћу нашега прељубнога оца, од-носно свекра, брата и ђеда
ИВА ШПИРОВА ГОПЧЕВИЋА,
 бијаху нам од јако утјехе толики љубезни искази жаловања и саучешћа са стране наших пријатеља колико из близине толико из даљине.
 Хвала пречасној Господи свештеницима: проту Костићу из Пераста, Александру Микулићу мјесном пароху и Петру Божовићу пароху његушком. Особита хвала благороднијем: Г. Станку и Ђуру Гајову Петровићу и нашим милим пријатељима браћи Поповића с Његуша, који не пожалише труда ни трошка да из даљине учествују спровођу мртвог тијела нашег никад незаборављеног покојника.
 Хвала нашој милој браћи Оравчанима, који су сви похитали да спроведу мртво тијело нашег доброг покојника.
 Хвала пријатељима Андру Турчићу из Пераста, кап. Тому Дабиновићу и Паву Радмиру из Доброте.
 Хвала велика краснијем српкињама с Његуша, које су се потрудиле из далека да оплачу крсно нашег милог покојника. Благодаримо свима у опће, унјеравајући их, да како никада не ће умријети у нама спомен нашег покојника, тако не ће се у нама угасити ни дужност захвалности прам њима.
 О р а в а ц, (код Котора) 27 априла 1892.
 У ц в и ј е љ е н и:
 Лазар син, Ката Вукасовића шћер, Јованка певјеста, Митар и Тодор браћа, Шпиро, Јово, Стефан, Александро, Милева, Настасија и Зорна унучад.
О Б Ј А В А.
 Кућа Јока Милова Кусовца која постоји у овој вароши, продавала се на јавном ипкату од 1 марта до 1 априла ов. год. која је изашла на цијену од флор. 1000. Кућа постоји на крај вароши од источне стране. Кућа је дугачка 12 метара и 42 цент. Кућа је на поду са двије велике камаре, уз цијелу дужину куће има тријем и кујину; са источне стране башта са 2 черка земље. — Још се продужаје ипкат до 3 маја, на који ће се дан свршити ипкат и предати ономе који буде највишу цијену у готовом новцу положио.
 Риј е к а, 3 априла 1892.
 Број 126.
 У П Р А В А В А Р. РИЈЕКЕ.
 (1—3)
О Г Л А С.
ДОБРА ЗАСЛУГА!
 Ко црногорске житане поштанске биљеге скупља плаћам му ја за сваку 100 З фор. а и више ако су измијешане. Купујем их одмах за готове новце, — ако их и највишиој кодичини има. Сигурност је моја фирма, која је добро позната и која постоји од 1867 године.
 Budapest Felix Weis.
 Révay-utca 2. Briefmarken Handlung.
 (10—10)